

подібні дії; – розбіжностей у правилах розгляду цивільних, господарських та адміністративних справ [9].

Безумовно, кодифікація цивільного процесуального законодавства України є нагальною проблемою сьогодення. Навіть прийняття його нової редакції 3 жовтня 2017 року окрім великої кількості позитивних моментів, містить, як свідчить судова практика, також цілу низку неузгодженостей та суперечностей. Тому усі конструктивні пропозиції повинні бути враховані при внесенні подальших змін та доповнень до ЦПК України, що зробить його більш довершеним та юридично якіснішим, адже як і будь-який нормативно-правовий акт, цивільний процесуальний кодекс повинен, насамперед, бути спрямований на покращення правового регулювання та охорони цивільно-процесуальних відносин.

Таким чином, кодифіковану форму закону важко переоцінити, адже вона є важливою умовою ефективності правового регулювання цивільно-процесуальної діяльності. Кодифікація забезпечує цілісність, повноту, системність, єдність методів правового регулювання цивільно-процесуальних відносин, сприяє внутрішній узгодженості цивільно-процесуального закону, виключення повторень і суперечностей, компактності законодавства, його стабільності та стійкості.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний процесуальний кодекс України / Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
2. Теория государства и права: Учебник / Пиголкин А.С., Головистикова А.Н., Дмитриев Ю.А., Саидов А.Х. / Под ред. А.С. Пиголкина. М.: Юрайт-Издат, 2005. 613 с.
3. Матузов, Н.И. Теория государства и права Курс лекций. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Юристъ, 2001. 776 с.
4. Рогач О.Я., Гомонай В.В. Поняття та місце кодексу у системі законодавства України // Проблеми кодифікації законодавства України: Матеріали науко во-практичної конференції / За заг. ред. Нарребельного В. П., Пархоменко Н. М. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. С. 52-56.
5. Васильев С.В. Кодифікація як основна форма систематизації джерел цивільного процесуального права України URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2013_59_41
6. Топорнин, Б.Н. Система источников права: тенденции развития // Судебная практика как источник права. М., 2000. С. 20-24.
7. Казьмин, И.Ф., Поленина, С.В. «Закон о законах»: проблемы издания и содержания [Текст] / И.Ф. Казьмин, С.В. Поленина; «Закон о законах»: проблемы издания и содержания / Советское государство и право. 1988. № 12. С. 3-10.
8. Чухвичев, Д.В. Особенности законодательной техники при проведении кодификации / Право и политика. 2005. № 10. С. 30-34.
9. Зміни до процесуального законодавства. Що потрібно знати? URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/167310_zmni-do-protsesualnogo-zakonodavstva-shcho-potrбно-znati

ЮРИДИЧНА КОЛІЗІЯ ЯК ПРОТИРІЧЧЯ МІЖ ІСНУЮЧИМ ПРАВОВИМ ПОРЯДКОМ І НАМІРАМИ І ДІЯМИ ЩОДО ЙОГО ЗМІНИ

Обушенко Наталія Миколаївна,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Деякі сфери людської життєдіяльності та відповідні їй суспільні відносини мають для держави особливе, надзвичайне значення, тому вона робить усе можливе для того, щоб попередити виникнення в них конфліктних ситуацій. Існують різні способи протидії та попередження конфліктів, одним з основних

серед них виступає нормотворча діяльність держави. Адже у кожній державі, що позиціонує себе як демократичну, правову та соціальну, саме право є основним мірилом справедливості та рівності. На особливому значенні законів у вирішенні різного роду протиріч наголошував ще античний філософ Платон. Зокрема у своїх бесідах він говорив, що все перебуває у війні зі всіма як у суспільному, так і в приватному житті, і кожен – з самим собою. Упорядкована держава і її добрі закони повинні служити примиренню та усуненню міжусобиць. Тоді вся увага буде звернена на зовнішніх ворогів. Законодавцю слід і повчати громадян, і визначати, що добре і що погано в кожному окремому випадку. Співрозмовники Платона вказували, що внутрішні стани тягнуть людей в різні боки і спонукають до протилежним діям. А це і є розмежування чесноти й вади. Держава, вбачаючи ці протилежні нитки, повинна із розумом «освятити» Закон і зробити його основою для внутрішніх відносин і під час відносин з іншими державами [1, с.72-99].

Отже створюючи норми права держава впорядковує та спрямовує суспільні відносини таким чином, щоб вони протікали (відбувалися) за максимально сприятливих умов для усіх їх учасників. Однак в разі, якщо конфлікт все ж таки виник, держава, знову ж таки через відповідні норми права, встановлює порядок його вирішення та відновлення згоди у відносинах.

У юридичній літературі зустрічаються різні дефініції, що означають певні суперечності у правовій сфері – це: «юридична колізія», «правова колізія», «колізія нормативних актів», «колізії норм права», «колізія законів» тощо. Це свідчить про відсутність єдиної наукової точки зору до розуміння поняття колізії. На цьому, доречі, акцентують увагу О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. Автори зазначають, що наразі відсутній єдиний підхід до визначення юридичної колізії. Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона характеризує колізію як зіткнення юридичних норм у процесі розгляду юридичної справи. Ю. Тихомиров характеризує юридичні колізії як протиріччя між правовими нормами, актами та інститутами, що зумовлюють складнощі на практиці. С. Алексєєв вважає, що колізії – це протиріччя та зіткнення, що можливі лише між нормативно-правовими актами, а не нормами. Більш широко юридичні колізії визначає Н. Власенко, оскільки характеризує їх як відношення між нормами, що виникають у процесі вирішення однієї ситуації [2, с. 142].

Аналізуючи сутність колізії як явища слід виходити із того, що вона ніяким чином не залежить від суб'єктивної інтерпретації змісту правової норми відповідним суб'єктом правозастосовного процесу, адже це призводить до зменшення автономного характеру існування колізії. У той час як вона, автономність, є однією з обов'язкових ознак колізії [3, с. 15].

Під автономністю існування колізій слід розуміти той факт, що їх існування не залежить від усвідомлення компетентним суб'єктом наявності тих чи інших протиріч у праві під час виконання ним відповідних дій щодо застосування норм права, зокрема трудового. Тобто, реалізуючи правозастосування відповідний суб'єкт пропускає положення норм права, які підлягають застосуванню, через власну свідомість, і саме під час цього розумового процесу стають відомими юридичні колізії. Однак це не означає, що

аналітична діяльність правозастосовного суб'єкта породжує цю колізію, оскільки вона може існувати і до моменту її виявлення повноважним суб'єктом. Встановлення ж під час правозастосовної практики норм, які передбачають різний характер поведінки суб'єкта права в конкретній ситуації, лише виводить колізію на поверхню, робить її очевидною і вимагає вже застосування комплексу заходів щодо її вирішення.

Далі, вважаємо за необхідне також зауважити, що розмірковуючи про юридичні колізії у правозастосовній діяльності не можна обмежуватись лише взаємним протиріччям положень норм права з одно й того ж питання. Колізія як явище виникає тоді, коли між нормами права, зокрема трудового, що регламентують одну юридичну ситуацію виникає певного роду неузгодженість. Однак така неузгодженість може виражатися не тільки у прямому протиріччі нормативних приписів, а й у тому випадку, коли дві чи більше норм права встановлюють різні за своїм характером варіанти вирішення тієї чи іншої ситуації. І хоча у цій ситуації правові приписи не є полярними, тобто прямо не протирічать та не виключають один одного, проте все одно суттєво ускладнюють процес обрання вірного рішення та адекватного розв'язання справи.

Наступним аспектом, який слід врахувати – це те, що колізії виникають тільки на рівні норм права. Що це означає? В Україні склалася та функціонує романо-германська (або континентальна) система права, у якій головним джерелом права виступають закони на чолі з Конституцією та центральними кодифікованими нормативно-правовими актами (наприклад, Кодекс законів про працю України). Всі інші закони та підзаконні нормативно-правові акти створюються з урахуванням вищезазначених правових документів.

Ще одним моментом, який слід прокоментувати, досліджуючи колізії правозастосування – це чинники, які сприяють їх виникненню. Вони мають об'єктивний та суб'єктивний характер. З цього приводу слід погодитись із думкою Ю.С. Шемшученко, який зазначає, що до об'єктивних чинників колізій відносять ті, що не залежать від волі законодавця та інших суб'єктів права. Це такі, що пов'язані: а) з динамікою правовідносин у часі, що має вияв у конфлікті старих правових норм, які не були офіційно змінені чи скасовані, з новими або в зміні характеру самих відносин; б) з поширенням відносин у просторі, основою яких є принцип території (у цьому випадку слід розрізняти два глобальних рівні, на яких виникають колізії: національний, або внутрішній, та міжнародний); в) з необхідністю диференційованого регулювання відносин, що передбачає наявність їх специфічних різновидів. За об'єктивний чинник можна вважати множинність органів правотворчості, які приймають норми, що певною мірою регулюють суспільні відносини [4, с. 54]. Що ж стосується суб'єктивних чинників, то автор відносить до них ті, які мають безпосередній зв'язок з волею законодавця – це: відсутність чіткого розмежування законодавчої компетенції між органами правотворчості, внаслідок чого перетинаються предмети відання; відсутність повної інформації щодо правового регулювання певного питання; брак досвіду правотворення; непослідовна систематизація нормативних актів [4, с. 101].

Отже, враховуючи все вищевикладене вважаємо, що під юридичною колізією слід розуміти обумовлені рядом об'єктивних та суб'єктивних чинників, автономно існуючі суперечності (конфлікти), що виникають між двома чи більше нормами права з приводу врегулювання аналогічної ситуації, та проявляються як у вигляді прямого протиріччя, так і в інших формах неузгодженості.

Бібліографічні посилання:

1. Платон. Законы / Общ. ред. А.Ф. Лосева, В.Ф. Асмуса, – М.: Мысль, 1999, с.832.
2. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
3. Степакова Н.М. Колізії як правове явище в реалізації норм трудового права // Матеріали восьмої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасна наука в мережі Internet», Київ – 2012. – С. 14-16.
4. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 2008 // [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://cyclop.com.ua/content/view/1129/58/1/22/#44118>

Пічко Роман Сергійович,

молодший науковий співробітник

Придніпровського наукового центру НАН України і МОН України,

старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,

адвокат

КОМПЕНСАЦІЯ ЯК МІРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИ ПОРУШЕННІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В найширшому розумінні під захистом прав інтелектуальної власності і законних інтересів правоволодільців розуміють передбачені законом способи по їх визнанню та поновленню, припинення правопорушень, застосування до порушників заходів відповідальності, а також сам механізм практичної реалізації цих заходів [1, с.207].

Порушенням прав у сфері інтелектуальної власності деякі науковці пропонують вважати дії, що спрямовані на протиправне використання об'єктів права інтелектуальної власності, права на які належать іншим особам, умисно вчинені правопорушником, який розуміє протизаконний характер цих дій, з метою отримання матеріальної шкоди [2, с.35].

Однак, таке визначення порушення прав у сфері інтелектуальної власності залишає без уваги порушення прав інтелектуальної власності з необережності, оскільки порушник може не знати про належність прав інтелектуальної власності конкретній особі. Для цього йому необхідно здійснити певні дії, зокрема, передивитися реєстри зареєстрованих об'єктів промислової власності, які розміщуються на вебсайті ДП «Український інститут промислової власності» або замовити проведення тематичного пошуку у патентного повіреного або у того ж самого ДП «Український інститут промислової власності».

При цьому, слід зважити, що відповідно до частини першої статті 19 Конституції України правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Жодний закон України в сфері інтелектуальної